

Redactiunea

se affia in

Strat'a lui Leupoldu Nr. 44.
 scrisorile nefrancate nu se primescu
 astu numai de la correspondintii red-
 dari ai „Federatiunii.“ Scrisori
 anonime nu se publica. Articlii tra-
 si si nepublicati se voru arde si nu-
 mai la cerere espre sa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :
 Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
 Pre siesse lune . . . . . 5 „ „
 Pre annulu intregu . . . . . 10 „ „
Pentru Roman'a :
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „
Pentru Insertiuni :
 10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale
 pentru fiecare-care publicatiune sepa-
 ratu. In locul deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

Buda-Pest'a, 13/25. Iuliu, 1874.

Discussiunea speciala a supr'a noi-
 electorala curge si nu potemu pre-
 candu se va termina, pentru ca
 § loru trece preste una sut'a si
 ne aflamu inca la §. 12. Ce e
 totu, a fara de acestu-a, numai §§-i
 -99. sunt meniti a scormoni lupta
 intensiva, in care se voru mesura
 puterile camerei, dar cu tote acestea
 va trece vre unu §. fara ca se nu
 faca de si numai câte unu emenda-
 tu, fl'a si stilare, prin urmare spre
 poté termina, totu se cere timpu
 lungu decâtu septeman'a ce mai
 tinapoi d'in acesta luna; era daca
 discussiunea va trece si in lun'a lui
 iustu. continuandu-se pana cam ca-
 mediuloculu ei, atunci cu anevoi'a
 convocá era camer'a la inceputulu
 Octovre, pentru-cá ministrului de
 fincie nu-i va ajunge timpulu spre
 gerea bugetului, care era intardindu
 se va poté votá la timpu. Se latísse
 faim'a, ca novell'a se va amená pre-
 sunea de tomna, dar atunci si mai
 tinu timpu remane pentru desbaterea
 votarea bugetului. Spre a se respici tota
 mel'a, ministrulu de interne declará
 un'a d'in sedintiele trec. ca guver-
 nu este resolutu a tiené camer'a intru-
 pana la votarea legii elect. Astfelu
 discussiunea pres. va durá cellu pucinu
 ca cãtra 10—15 Aug. decum-va de-
 tati d'in oppos. nu voru renuciá la
 pantiunea d'a face imposibile votarea
 stei legi, si precum se vede, cellu pu-
 centrulu stangei nu are acest'a in-
 tiune. La tota intempleria inse, de si
 ea se va votá in camer'a deputatiloru,
 nu se va poté votá acum si in ca-
 ra boieriloru, ci va remané pana la
 na. Acest'a impregiurare ne face, ca
 menámu recensiuinea a supr'a legii
 promissa in nr' tr. pentru cuven-
 ca unii §§-i, pote chiaru d'in cei
 momentosi, se potu schimbá in ca-
 ra boieriloru, si cetitorii nostri voru
 ellege importantia lucrului, precum
 motivele nostre de a nu analisá legea,
 candu ea nu va fi sanctionata.

Lupt'a initiata de deputatii rom.
 a §-lui 5. a fostu numai prelu-
 tu luptei multu mai intensive si
 tu mai inversiunata, ce se incinse a
 §-lui 12. Doue puncte alle acestui
 fostu combatute cu tota puterea
 entului de intreg'a oppositiune; a-
 punctulu, care prevede eschiderea
 dreptulu elect. a celloru ce voru fi
 atati pentru delicta de pressa si a
 oru ce se voru fi aflandu in arrestu
 ventiu pentru cutare accusa, ca-ci
 se deschide port'a la totu felulu de
 suri eventuale d'in partea potestatii.
 emene fu combatutu cu multa vigore
 punctulu care eschide d'in list'a elec-
 ale pre cei ce nu voru fi platitu con-
 tiunea pre annulu in care se face
 scrierea alegatoriloru. Aici inca abu-
 le potu fi nenumerate, mai alessu
 a vomu luá in consideratiune nere-
 at'a purcedere a functionariloru de
 tributiune, cari dupa usulu loru nu
 emna câtu detoresce cine-va d'in dare,
 numai câtu au platitu si aceste summe
 oise trecu pururea in socotel'a restan-
 toru, prin urmare multime de contri-
 enti voru fi despoiatu de dreptulu elec-
 ale, numai pentru ca nu voru poté
 red'a fi platitu darea pre ann. re-
 tivu. Se spera inse, ca ministeriulu
 fincie va da ordine organeloru

salle, d'a purcede mai correctu in asta
 privintia si dispusetiunea, dealtmintrea
 inca destullu de injusta, — a legii nu se
 va esplotá in defavorea alegatoriloru.

Cu ocasiunea trecerei pre aici a
 principelui Romaniei, d'ariele magiare
 si nemtiesci respandisse faim'a ca prin-
 cipele Carolu ar fi dechiaratu ministru-
 lui presiedinte Bittó — care d'impreu-
 na cu altu collegu allu seu merse a sa-
 lutá pre Domnitoriulu Romaniei, —
 cumca cladirea liniei ferrate Predealu-
 Ploiesci va inaintá cu repeditiune spre
 a se termina inca mai nainte de cei pa-
 tru anni stipulati, ca-ci, ar fi adausu
 principele Carlu „eu insu-mi inca sum
 interessatu in cestiune, avendu proprie-
 tate pre acea linia, la Sinai'a“. Acum
 d'ariulu „Ung. Lloyd“ vine si desminte
 acest'a faima si bine face, pentru ca
 Domnitoriulu Romaniei nu poté se ju-
 stifice prin asemenea argumentu necesi-
 tatea inaintarei lucrariloru pre acea li-
 nia, dar' noi, cari nu poturam crede
 acea faima, am' dorí ca nu „Ung. Ll.“
 de si organu officiosu, ci insu-si d'ari-
 ulu oficiale allu guvernului ung. se
 vina a desminti acea faima, care nu
 pote finimerita a alina spiritele destullu
 de irritate in Romani'a pentru conces-
 siunea acelei junctiunii, iritatiune, care
 pote se fla neintemeiata, dar' care in
 fine essiste si se nutresce inca si prin
 distinctiunile, ce Imperatulu-rege allu
 Ostrunguriei au afflatu cu calle a le
 face duoru ministri ai Romaniei si agin-
 telui ei d'in Vienn'a, negressitu pentru
 bunele servitii facute Ostrunguriei cu
 junctiunea de la strimtorile Timisiului,
 ceea ce insu-si ministrulu de commerciu
 allu Ungariei, d. conte Zichy, a martu-
 risitu francu in sedinti'a camerei boie-
 rescu, candu se pertractá acolo legea
 junctiuniloru dejá votata de cam. depu-
 tatiloru, dicandu, ca junctiunea de la
 Timisiu este cu multu mai avanta-
 giosa pentru Ungari'a, decâtu pentru
 Romani'a.

Vienn'a, 23/7 n. 1874.

(Franci'a. Carlistii. La atentatulu lui Bis-
 mark. Serbatorea lui Petrarca.)

Proiectulu lui Perier erá se vina de-
 multu pre tapetu in adunarea natiunala,
 dar' soldatulu loialu se vede, ca nu prea
 mirosa buccuros a republica. Luni-a
 trecuta erá destinata pentru resolvirea
 acellui proiectu, dar' ecca vine pre ta-
 petu unu incidentu altu-cumu accep-
 tatu. Dupa ce Magne fu incarcatu cu
 voturi de neincredere, in fine demis-
 iuná, si cu ellu numai decâtu si Four-
 tou; se decise dar' ca proiectulu lui Pé-
 rier se vina in 23 adeca asta-di la ordi-
 nea d'illei. Ministeriulu se completá prin
 dlu Chabaud-Latour la interne si Ma-
 thieu Bodet la fincie; cellu de anta-
 niu appartiene centrulu dereptu si e
 consiliariu intimu allu Orleanistiloru,
 cestu alaltu e d'in centrulu stangu dar'
 pucinu republicanu; potemu dice dar',
 ca ducele de Aumale profitá multu, re-
 publicanii forte pucinu, era Bonapar-
 tistii pierdura totulu, ca-ce Chabaud-
 Latour e anti-bonapartistu cu sufletu
 cu trupu, si Rouher pote se o patiesca.
 Tota lumea ascepta asta-di se vedea
 odata limpeditu orizontele politicu allu
 Franciei. Mac-Mahon si cu ellu intregu
 ministeriulu sunt contr'a lui Perier. Ca-
 diendu inse proiectulu cestui-a, repu-
 blicanii indata voru si propune dissol-
 verea adunarei natiunali, pentru care au

si adunatu o multfme de suscrieri. Ce
 se vá alege, vomu vedé.

Scirile d'in Ispani'a ni-spunu pier-
 deri mari pentru republicani si crudími
 selbatece d'in partea Carlistiloru. Dupa
 pierderea de la Estella — unde cadíu
 bravulu Concha — Carlistii mai repor-
 tara invingeri la Abazuza si Cuenza.
 Fanaticulu pretendentu Don Carlos nu
 inceta cu proclamatiunile salle. Asiá
 emise in 5 Iuliu un'a catra voluntarii
 invingutori de la Abazuza, unde li mul-
 tumesce, i-incuragieza si promitte a
 invinge totalu pre rebelii de republicani
 si se fericesca apoi Ispani'a; in 16 l. c.
 emise apoi alfa, unde e totu atátu de
 inflatu si dice intre altele: „deca va
 durá si mai departe rebelliunea, eu o
 voliu innadusi prin bubuitulu tunuri-
 loru si acei-a, ce nu voru se se impace
 asta-di, mane voru fi constrinsi se se
 supunia triumfului.“ Pre unde ajungu
 ordele selbatece a le lui Don Carlos re-
 mane numai unu desiertu, pare ca sun-
 temu in tempii fatali ai invasiuniloru
 selbatece. Avera republicauniloru se ra-
 pesce, femeile se maltrateza si pruncii
 li-se uccidu de luptatorii pentru preten-
 dentulu aliatu cu ultramontanii. Quo
 usque tandem! — Ore se nu se afle una
 voce in lume, carea se protesteze contr'a
 acestoru selbateci?!

Cu privire la atentatulu asupr'a lui
 Bismark avemu se inregistrámu, ca preu-
 tulu Hauthaler, carele fu arrestatu ca
 complice, acumu e liberu, constatandu-
 se, ca nu e amestecat de locu in fa-
 ptulu atentatului, era ucigasiulu e totu
 in arrestu, nepotendu nimene scote altu
 ce-va de la d'insulu, de cátu ca legile
 confessionalii impusse besericee catolice
 in Germani'a l'au indemnatu la acést'a.

In 18. Iuliu n. se serbá in Itali'a
 aniversaria cinci-seculare a mortii lui
 Petrarca. Festivitatea rousi preste tota
 asceptarea. Mai tote staturile civiliisate
 tramissera reprezentantii loru la mor-
 mentulu marelu poetu, carele cu 500
 anni inainte profeti venitoriulu cellu
 maritiu allu terrei salle. Mai interes-
 anta ni-se pare serbarea de la Vau-
 cluse, unde dlu Nigra solulu Italiei in
 Paris, tienú cuventulu festivu. Orato-
 rele arretá in scurtu meritele lui Pe-
 trarca si apoi se intorce cãtra Franci'a
 si esprime simtiementele celle mai fra-
 gede si sincere pentru participarea la
 acesta serbare. Italianii si Francesii
 sunt doi populi de aproape ruditi, cari
 ambii sunt meniti se tienia susu flamur'a
 artei si a sciintiei; dee ceriulu ca intre
 noi se nu mai essista de acumu, decâtu
 numai relatiuni amicabile si sincere, ca
 intre frati adevirati, cari au un'a si
 aceea-si missiune. (d.)

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Sedinti'a de la 6. Iuliu 1874.

Presied. Béla Perczel. Notari: Wächter
 Mihályi, Beöthy si Huszár, Din partea gu-
 vernuloru; Bittó, Ghyezy, Szapáry, Pauler
 si Szende.

Dupa autenticarea protocollulu sied.
 trecute, presiedintele insinua petitiunea ce-
 tataniloru d'in Neoplant'a (Ujvidék), pen-
 tru nullificarea ordinatiunei ministrului de
 interne referitoria la restringerea usului
 limbai. Vargits presenta petitiunea urbei
 Timisior'a in caus'a callei ferrate d'intre
 Timisior'a si Orsiov'a.

I. Huszár cere ca proiectele de lege
 relativu la cladirea cãlliloru ferr. Chichinda-

Semlinu se se puna la ordinea d'illei pre
 Sambet'a venitoria. Camer'a, in urm'a esce-
 ptiunii ministrului Szapáry decide ca pro-
 ietele acelle, nu se voru luá la desbatere.

F. Éber. Vorbese in caus'a ventilla-
 tiunei camerei, roga a fi indrumatu cestu-
 rulu. ca sub decursulu ferieloru, se faca
 pasii necessari pentru realisarea ventilla-
 tiunii. Camer'a primesce si insarcina intoc-
 mai pre cestorulu.

La ordinea d'illei este, continuarea des-
 baterei asupr'a legii electorale.

Il Kiss. Precum facia de affacerile
 commune, asiá facia si de altele crede ca
 este ertatu a-si da parerea sa individuala.
 Ellu dice ca legea electorala, pre langa tote
 assertiunile ministrului de interne si a refe-
 rintelui, este in sine, numai o restringere a
 dreptului, dar si mai mare inconvenientu si
 absurditate este ca legea electorale se fia
 totodata lege pentru in-cassarea contributiu
 noi pentru-cá dupa parerea lui ar fi dreptu
 si justu, ca toti acei-a, cari dau contribu-
 tiune de sauge se fia si partasi dreptului
 d'a incurge in legislatiune. Atunci apoi nu
 va domni urr'a intre caste, era precum e
 asta-di virilistii, si plutocratii nu voru salvá
 patri'a. Dupa cum stámu acum, sunt doue
 clase infiintiate, adeca class'a virilistiloru si
 class'a proletariloru. Mai de parte, cre-
 deamu, dice oratorele ca uniunea este intru
 adeveru essecutata, dar' vediu ca nu este
 asiá, ca-ci pentru Transilvani'a se iea alta
 basa de cenau, cu totulu osebita de cea pen-
 tru Ungari'a. Reclama si contra §-lui 76.
 prin care numai votarea publica se admite,
 cu tote ca numai votarea secreta pote asse-
 curá tierr'a in contra corruptiuniloru de
 fotu felulu. Combate dispusetiunile §-loru
 97—99. prin care se intruduce starea de
 assediu. — Sustiene propunerea dlui Mo-
 ciari.

Nic. Maximovicu. Nu primesce
 proieptulu. Ce se tiene de pretensiunile na-
 tionaliloru, acesti-a nu pretindu drepturi
 in contra ideei statului, de altumentrele
 insu-si ministrulu de interne se servese
 de espressioni contrarie ideei statului, im-
 partindu pre cetatienii patriei in un'a na-
 tiune politica si in nationalitati osebite.

A. Lázár, primesce in totu cuprinsulu
 proieptulu lui Mocsáry, ce se atinge de ten-
 dintiele nationalitatiloru dechiaru, ca nn se
 cavine a pune in contradictiune statulu cu
 nationalitatile ca-ci prin acest'a se periclita
 numai unitatea statului.

G. Remete, de si recunosce ca art.
 V. 1848. respunde deplinu scopului, primesce
 totu-si proiectulu de lege ca basa a diseus
 siunii specialu.

E. Szeniczey. Numai la proiectele
 de resolutiune voiu reflectá. Votulu univers.
 nu lu potu admite pentru-cá tierr'a nu se
 affia pre acellu gradu de cultura intell. si
 mater. care ar respunde la acestu dreptu.
 Votarea secreta inca nu se pote admite pen-
 tru ca ruineza moralitatea publica. Modifi-
 catiunea lui Politu este de prisosu, etc.

Cont. Szapáry: Nu admite cercuri
 electorali cu egalu numeru de sufflete, pen-
 tru-cá ar fi inconvenientu a pune pre aceea
 si trepta pre alegatorii d'in communele ru-
 rale cu cei mai avuti si intelligenti d'in ce-
 tati si ca se tramita totu atáti-a deputati
 ca si acesti-a. Lui Babesiu observa ca nu
 recunosce de intemeiate causele ce le spu-
 sesse pentru a justifiá nemultumirea natio-
 nalityatiloru. Assemene staruesce a combate
 pre Simonyi E. si pre Gull. Cãtu pentru legea
 de impamentenire, ce i s'a cerutu, promitte
 a face in scurtu, dar roga camor'a ca se nu
 conditiuneze de acest'a, primirea legii elect.

Lud. Mocsáry: dl. ministru de in-
 terne luandu-si libertatea d'a apostrofá câte

pre unu oratoru pare a ignorá dîs'a de predilectiune a fericitului Ștefan Șeceni „Sè nu schimbâmu rolurile.“ Eu credu că noi mai vertoau suntemu chiamati a judecá a supr'a faptelor si purcederei ministrilor (Asiá este! in stang'a). Acest'a este missiunea si dreptulu nostru d'a pune si sub accusa pre ministri si a-i chiamá in antea judecatoriei competente. (Aprobare in stang'a.) Rogu dara pre dl. min. de interne cá sè padiesca strinsu regulele constitutionali. — D. Kerkapoli au dissu, cá spre aperarea acestei legi nu se cere a desvoltá mla putere, cá-ci nu este vre una lege noua, ci numai rectificatiunea legii elect. de la 1848. Daca prin acest'a d. dep. au vrutu sè intiellega cá novell'a elect. n'are multa importantia, atunci nu potu aprobá parerea dsalle, pentru cá do septemane se luera in sectiuni si conferintie, éra aici in camera de siesse dille curge desbaterea gener. a supr'a acestei legi, semne invederate aceste, cá legea este de mare insemnatate. — D. Kerkapoli au mai dissu relativu la §§. 97—99, — despre cari eu affirmassem, cá sunt meniti in contr'a oppositiunii de statu — cá nu sunt in contr'a acelloru-a, ci sunt „in contr'a nationalitatiloru (Strigari in drept'a „N'au dissu!“) Se pote cá nu l'am intiellesu bine, dar asiá mi s'au parutu, inse cumca dl. ministru de interne asiá i-au interpretatu aici §§-i, la ce mai multi d'intre deputatii nationali i si reflectara, acest'a am intiellesu cátu se pote de bine.

J. Szapáry (intrerumpendu-lu: N'am dissu! potimuu vedeti in diariulu camerei.)

Lud. Mocsáry: Eu inca credu cá lucrulu nu stá asiá, ci altmintrea si a nume: s'au facutu numai sfara multa aici in camera si afara d'in camera, cá aici §§ ar fi in contr'a nationalitatiloru si a agitatoriloru nat. numai cá sè se popularizeza causa, marturisescu, cá acesta procedere este tactica fina pentru a se face, cá sè se primésca legea (aprobare in stang'a) éra eu dechiaru cá de au si avutu guvernulu aca intentiunea cá sè face presiune asup'r'a nationalitatiloru, au calculatu inse si la unu castigu accidental, adeca de a face totodata sè amutiesca si oppositiunea de statu (aprobare in stang'a) affle dara collegii nostri, deputatii nationalitatiloru, ore care mangaiare, cá aici §§ nu numai in contr'a loru sunt meniti, ci si in contr'a nostra (Scomotu in drept'a). Dl. Col. Tisza au dissu cá suffragiulu univ. nu este indreptatitu intr'unu statu bine organizat, pentru cá acellu dreptu numai in starea naturale pote sè competiesca fia-sce carui-a. Acesta argumentatiune porta prea de parte, pentru cá daca usulu drepturiloru ar compete omului numai in starea naturala, adeca precandu stramosii nostri traiau inca prin paduri, atunci nu s'ar mai respectá neci unu felu de dreptu naturale.

Dl. Jul. Schwarz dechiaru si acum cá si alta data cá ellu combate votulu univ. salu si cá d'insulu conditiunea dreptulu elect. de unu gradu de intelligentia, a nume dsa dá dreptulu elect. tuturoru celloru ce sciu ceti si serie. Prea bine, dupa acesta calificatiune, asta-di inca forte multi s'ar bucurá de dreptulu elect., éra staruindu pentru cultivarea poporului, este sperare, cá acu-si vomu ajunge acolo sè nu mai fia omeni ignoranti, cellu pucinu nu de accia, cari sè nu scia ceti si serie prin urmare ajungemu chiaru la votulu univ. — D. C. Tisza 'm am accusatu greu pentru cuventulu cá eu am apperatu pre Romanii d'in Transilv. Ce am dissu eu? Ecce ce „impregiurarea cá nu se cuprinde in proiectulu de lege schimbarea starii anormali d'in Transilv., cá si mai de parte se conserva acea stare scandalosa, — acea vetemare de dreptu ce appesa mai allessu pre Romani si care resulta d'in censulu elect. si d'in impartirea cercuriloru elect. este caus'a cá eu nu potu primi proiectulu de lege.“ Acest'a este peccatulu cellu mare. Dar' rogu-ve peccatu este a constata unu faptu necontestabile si prin amintirea lui a staru cá sè incete nedreptatea si vetemarea de dreptu? Eu credu, cá occupu aceea-si positiune in caus'a nationalitatiloru, carea o occupa si D. Tisza. D-sa la 1872, facusse propunerea in contr'a legii elect. presentate atunci de guvern, cá „de orace in acellu proiectu se conserva celle mai es-

sentiale scaderi a) censulu cellu nedreptu in Transilvania, multu mai mare cá in Ungaria, b) se conserva si mai departe alegerea deputatoriloru dupa municipie éra nu dupa cercuri c) se conserva acea anomalia nejustificabile dupa care unu orasiellu cu 2500 (Ibasfalán) trimite doi deputati cá si unu comitatu cu 200,000 locuitori (Hunedor'a) etc. Deci in primulu punctu allu proiectulu sèu de resolutiune, prin care dsa respinse legea elect. se cuprindeá inlaturarea nedreptului censu si a disproporcionatei impartiri a cercuriloru prejuditiose si vetematorie pentru Romani (Sensatiune in centrulu Stangei). Veti dice pote, cá acest'a nu s'a dissu pentru Romani, ci s'au dissu preste totu, dar' acest'a se dovedesce mai apriatu prin discursulu prin care dl. Tisza motivasse atunci propunerea sa. Cumca in acellu discursu Dl. Tisza intiellege pretotindone numai pre Romani, este invederatu, (scomotu mare, contradictiuni in centrulu stangei). Injustu au numitu dara d-sa censulu d'in Transilvania, injusta impartirea cercuriloru elect. Pentru ce injuste? pentru-cá veto ma dreptulu cui-va Cari sunt acci-a? Romanii! (Contradictiuni in centrulu stangei). Faptele, D-loru, nu se potu negá, indesiertu sunt interlocutiunile dloru d'in centrulu stangei pentru cá de si intre cei despoiati de dreptulu elect. sunt si cáti-va Unguri, cei in massa despoiati sunt Romanii; asta nu se pote contestá, pentru cá „a potiori fit denominatio.“ (Scomotu in centrulu stangei.) Dar dl. Tisza sustiene proiectulu actualu de resolutiune relativu la impartirea cercuriloru in Transil. si eu nu voin banui pre dl. T. cá numai pentru aceea lu-sustiene, pentru cá scie, cá nu se va olege nemica de acellu proiectu de resol. inse daca nu-lu banuescu, atunci neci nu potu presuppune, cá atacurile dsalle d'in acestu incidentu indreptate in contra mea si-a partitei nostre, aru fi alta ce-va decátu pruritu d'a ne combate cu totu pretiulu si neafflandu altu pretestu, se acatiá de acestu-a (scomotu in centrulu stangei) incriminandu-me pre mine si pre partia nostra, cá noi spriginimu pre agitatorii nationali. (Scomotu.) — Dupa acestea, de si oratorulu recunosce, cá acest'a lege esto de a se proferi cellei de la 1872, pentru cá verificatiunea se iea d'in man'a ministrului de interne si se dá in competiti'a Curiei reg. cá ceea ce de altmintrea este inca forte problematicu, pentru legea actualu s'au ingrigitu a amoná ad calendas graecas acea dispositiune, — nu o pote primi, ci recumenda proiectulu sèu de resolutiune, adeca de a se retransmite proiectulu de lege la comiss. centr. cu insarcinarea de a elaborá unu nou proiectu pre bas'a votulu univ. (Aprobare in stang'a). Terminandu-se desbaterea gener. se cetescu tote propunerile si emendamentele, apoi presied. pune la votu proiectulu de lege, si fiindu cá 20 dep. ceru votare nominale, se cetesce catalogulu. Resultatulu este: Pentru primirea desbaterii speciale 230 voturi contra 149, absentii 141 dep. Prin urmare tote emendamentele au fostu respinse. In fine se primi propunerea dlui T. Schwarz, relativa la legea de impamentenire!

C. Széll presenta reportulu comisiunii financ. si a callei ferr. relativu la modificarea concessiunii date pentru lini'a Soproniu-Ebenfurt.

Presied. dechiaru terminata discussiunea gener. Alta di la ordinea dille se pune desbaterea speciale a novellei, éra ser'a la 5 ore sectiunile se instrunescu. — Siedintia se redicá la 2 ore.

Discursulu

deputatului nationale Alexandru Romanu, rostitu in Siedintia Camerei la 20 Iuliu.

Onorab. Domni Deputat! § 5 din proiectulu de lege pusu in desbateru este fara indoela unulu din celle mai importante alle legii elect. pin urmare nimene nu pote sè mi facea imputarea daca asup'r'a acestui §. mai alessu dupa celle ce s'au vorbitu asupra-i, me vedu sililu a usá in modu mai indelungatu de indulgenti'a On. Adunari.

Cei ce sustienemu emendamentulu d-lui deput. Petru Nemesiu, nu avemu cátu-si

de pucinu scopulu de a largi dreptulu electoralu, ci dorimuu numai cá censulu stabilitu prin legea de la 1848 sè fia conservatu si aplicatu cu essacitate.

Luandu de basa pentru acestu censu 15 jugere de pamentu, noi credemu cá suntemu conservatori si nu tindemu cátu-si de pucinu a introduce suffragiulu univ. salu, nici vremu a dá dreptulu electoralu proletariloru, ci proprietariloru de pamentu. N'am vedutu, D-loru adducandu-se chiaru nici unu argumentu din partea celloru ce au redicatu cuventulu contr'a emendamentulu d-lui Petru Nemesiu, relativu la acestu §. Tote discursurile oratoriloru contieniu in mare parte numai allusiuni indirecte. Singuru d. baronu Gavrilu Kemény pare a fi avutu intre armele salle de combatere oro-si cari date; rogu inse pre on. Camera, sè urmarésca cu attentione argumentele si datele ce voin adduce eu contr'a acelloru date. pentru cá astufeliu On. Adunare sè se convinga, cá datele d-lui deputatu au fostu false, atátu in contienutul cátu si in aplicarea loru si n'a avutu de scopu, decátu a induce in errore bun'a credintia a d-loru deputati. Dejá onorab. meu collegu Mocsáry observá si accentuá lips'a de sorginte autentica a acelloru date ce insu-si dl. ministru de interne inca le combatu, si cu multa dreptate, cá-ci pré pucini d'intre d-nii deputati magiari se occupa cu affacerile Transilvaniei, prin urmare pré pucini dintre d-loru cunoscu situatiunea de-acolo astufeliu, incátu se scia: cari si de la cáte jugere de pamentu plateau censulu de 8 fl. 40 cr. la 1848, si cine platesce asta-di? Si chiaru acest'a e costiunea pusa acum in discussiune.

On. d. baron: G. K. a accentuatu cu ponderositate in discursulu seu, cá, daca s'aru admite 13% cá basa pentru censu cu alte cuvinte daca s'aru introduce in cifra censulu si celle 3% a darei supplementarie — cá-ci despre darea dessarcinarii pamentului n'a vorbitu nemica — atunci in Transilvania pentru obtinerea dreptului electoralu aru fi de ajunsu unu venitu de 61 fl. 64 cr. pre candu dupa sistemulu actualu, se cere unu venitu de 84 fl.

Intrebu inse pre d. deputatu, ce intiellege d-sa prin „sistemulu actualu“? Acea ce elaborasse aristocraticulu guberniu d'in Transilvania? Dar' atunci cum pote dsa aplicá acest'a d'in legea de la 1848, care apriatu prevede, cá numai darea de capu se scote d'in censu. Prin urmare cu acest'a d-sa nu pote sè mistifice camer'a.

Dl. deputatu merge inse mai departe, si appellandu la censulu Schmerling-Nadasdyanu, dice, cá va produce date oficiale. Dar' si-aceste pretinse date oficiale sunt false. Anume, d-sa dice, cá, dupa acellu sistem, si darea capului, care faceá 2—3 fl. erá computata in censu. Acesta assertiune nu este adeverala, cá-ci darea capului faceá 4 fl. 20 cr. Subtragandu deci acest'a summa d'in cifra de 8 fl. — cá-ci 40 cr. nu se considerau, adeca se lapedau, precum observa dsa, — darea directa scade la 3 fl. 80. cr. éra nu la 5—6 fl. cumu a dissu d. baronu.

D. baronu dice mai departe, cá daca pretindemu celle 3% alle darei supplementarie, de ce nu pretindemu si cellelalte 9%? Dar, d-loru, noi tocmai acest'a pretindemu prin emendamentulu d-lui dep. Nemesiu, cá-ci tocmai acelle 9% se prevedu in legea de la 1848, si astu-felu d. baronu se insiella forte tare, candu vine si sustiene, cá admittendu-se acestu emendamentu, aru fi a introduce suffragiulu univ. salu. Admittendu acelle 9%, in Transilvania, alegatorii respectivi ar trebui chiaru si atunci sè posseda mai multu decátu de doue ori atát'a pamentu, cátu possu preste totu alegatori din Ungaria; aru trebui adeca se posseda cellu putienu 15 jugere de pamentu. Apoi fia-mi prmissu sè declaru, cá cu mintea sanetosa nu se pote affirmá cumca acest'a e suffragiulu univ. salu.

Dar falsa este si acea assertiune a dlui baronu, cá dupa censulu Schmerling-Nadasdyanu s'ar fi alessu mai mare parte deputati romani si abiá 20 dep. magiari, cá-ci d'in 165 deputati Transilvaneni se venjá pentru magiari 46 deputati, éra pentru romani nu mai multu de 55, ceea ce pentru 1.300,000 Romani nu credu cá d. baronu sè

affirme, cá este una excessiva disproporcion numerica in favorea Rloru.

Totu d. baronu mai sustiene apu mai nainte de introducerea sistemulu muriloru in legea electorala, p'aru fia lipsite de beneficiulu dreptului electoralu intregu cercuri pretoriale. Facia cu assertiune, mi-ieau voi'a a appellá la d. C. Torm'a si a-lu rogá, sè ni-spuna cáti anume censualisti au fostu pre unu timpu in commun'a d-salle Ciceu-Crișna.

Nici macaru unulu! Déca deci, on. mera va luá cunoscintia deplina despre pregiurarea, cá in Transilvania, dintre si cáte-va sute de comune, cellu p'aru 1000 nu possedeau nici macaru unu sim. alegatoriu censualistu, — intrebu: v'au Corpu legiutoriu sè primésca, sè conasemenea lege? Numai dupa ce legiu de-atunci vedura cu orore acéta lipsa alegatori in 1000 de comune, — au inca numai de rusine, — au introd dreptulu electoralu basatu pre sistemulu muriloru.

Candu apoi d. baronu in discursulu vine sè insire, cá pentru unu jugeru de pamentu aratoriu, seu pamentu de cosa se platesce atát'a si atát'a contributiu d-sa vorbesce de obiecte cu totulu stru de costiune, cá si jupanés'sa lui Bodo, cá i-se cereá pretiulu vinului.

Nu despre aceea e vorb'a aici, cá contributiune se platesce pentru unu jugeru de pamentu aratoriu seu de cosa, ci v'au e, cá la 1848, conformu legei de-atunci, censulu de 8 fl. 40 cr. se platiá in commun'a de cl. I. de la 13, cl. II. de la 15, cl. III. de la 18 jugere, pre candu asta-di platesca pentru 36 jugere! Acumu potim sè-mi spuna d. baronu o cadentia potia pentru acest'a.

In privintia distributiunii jugerelu trebe sè observu, cá assertiunea d-lui baronu in asta privintia éra-si o noua pro de mistificatiune, cá-ci nu se cere aici impartirea complessului jugerelor, ci se a se arretá: cáti anume dare sè platiá pentru unu jugeru? Si eu declaru, cá pre testedi d'in capulu locului contr'a intentiunei de a se luá de basa assemená impartia la arrondarea cercuriloru electorale.

Nu potu trece cu vederea de a espri multumire facia cu d. min. de interne, pretru faptulu, cá-de si tardiu, — dar in se si-a procuratu si dsa date'e de dinaintea 1848 privitorie la acesta lege, prin ce apoi in siedintia trecuta insu-si d-sa combatutu datele d-lui baronu Kemény. Conformu acelloru date presupunendu cá in adoveru aru fi autentice, — Inceru despre care eu me indoiescu inca, — dar' inainte de 1848 pentru unu jugeru pamentu de cosa se platiá dare de 32 cr. (d. Nemesiu disse numai 20 cr.) apoi abia dupa insa-si disse d-lui min. de interne censulu de 8 fl. 40 se platiá inca pentru putine jugere, decátu cumu a retasse Nemesiu.

Dar d. baronu mai disse inca si cá scopulu legei nu este de a stabili, anume alegatori romani si cáti unguri sè fia. Acest'a dissa e adeverala; dar' neci nu-amu cerutu asiá ce-va; amu pretu numai cá dreptulu electoralu sè se de cáte se platescu contributiune si inca destulu mare, pre candu d. baronu, pledandu pre parte pentru restrictiunea cea mai esserata a dreptului electoralu, pro de alta admite la urna pre toti — nobilii patari, cari si-vendu votulu pentru unu canu de rachiu. Cea mai mare parte cei 80,000 mii de alegatori cu drepturi chie, sunt astu-felu.

Dl. deputatu a facutu mentiune si spre „prassa legala.“ Facia cu acest'a trebu pre d. deputatu, ce-a intiellesu cá acéta prassa legala? nu cum-va a inieltu acea procedere a guvernului aristocratic din Transilvania, prin care acellu-a, contr'a spiritului legei din 1848, subtragendu din censulu electoralu de 8 fl. 40 darea dessarcinarii pamentului, si astu-netienendu-se de litter'a legei, care prevedu cá din censulu electoralu este a se subtrah numai darea personala, — a comissu felu flagranta violare de lege. Acest'a o mesce d. baronu „prassa legala?“ Dar' asta nu e decátu unu abusu, si inca ab-

mare, era „abusus nou tollit rectum”. Pentru acestu abusus guvernul respectarului trebuia să fie dat în judecată, nu ca să se legalizeze mai târziu problema. De altminteră trebuie să observăm, Camera până acum încă nu și-a pronunțat verdictul în această chestiune. Dacă, dar, procedura invocată de d. Dep. ar fi fost ilegală, și că prin urmare nu se poate servi de basă, pentru că să sancționăm abuzul guvernului de azi.

Dar, D-loru, se primim chestiunea sine et studio și se vedem, care este, după părerea mediului, în Transilvania contribuția, împreună cu dările suplimentare? De: 62 cr, adică de 8 fl. 40 împreună cu dările de sarcină pământului corespunde unei posesiuni de 15 hectare pământ, adică chiar la atât jumătate, după câte la anul 1848. se plătește de 8 fl. 40 cr.

În această privință voi prezintă încă câteva date, a caror autenticitate nu poate fi pusă în discuție, pentru că ele provin de la Ministerul de Finanțe. În Transilvania cifra cea mai mare din contribuția pământului după înșirarea deținerii d-lui ministru este de 84^{45/100} pentru un juger, și eu știu, că făcând declarațiune, d. ministru a făcut alina la comuna Lanerâm din scaunul Clujului, că-și acolo se plătesc atât de la juger de pământ de primă calitate, adăusul de sarcină pământului. Așă pentru că cine-va se plătește de 8 fl. 40 cr. adică se potă usă de dreptul electoral încă și acolo trebuie să aibă o posesiune de 10 jugere. — Dar' D-loru, pământul de calitate I și-aici abia reprezintă 1 și 2% din totalul teritoriului pământului, din care cauza censul de 8 fl. 40 cr. de care depinde dreptul electoral, acolo se plătesc numai de la 20—25 jugere. Este de însemnat apoi că acolo pentru un juger de pământ este 500 fl. de mare proprietate se cere dar' și-aici că cine-va se potă deveni alegator! — departe totu cam așă și în „Campul Pașii” unde pământul asemenea de calitate I, prețului unui juger e 200—300 fl. Deci, censul electoral corespunde de asemenea unei posesiuni de 21—25 jugere. Nu este dar' adevărată asserțiunea d. baronului G. Kemény, care dă, că în Transilvania censul de 8 fl. 40 cr. se plătește pentru 4—8 jugere de pământ și că prin urmare dreptul electoral se potă obține și cu-o asemenea proprietate mica. — D-loru, vi-voi mai arată un exemplu și acela e, că bunaora în Győr-Ujfalu se cere, că cine-va, pentru a-și câștiga dreptul electoral, să posedă 240 jugere de pământ, adică un micu domeni — Cumcă multi dintre d-vostra, D-loru, nu cunosc relațiunile d'în Transilvania, și-aici am văditu-o și d'în o discuțiune am avut-o cu un colegu mai bătrân, care, cându i-am arătat acest exemplu, mi-a răspuns, că din toate acestea ar rezultă, că Transilvanenii se împovărați cu mai multă dare, decât în comitat. Békés pentru un juger de pământ se plătesc 30 fl. (o parte din drept): Nu-e adevărat!) De aceea că nu, și auzindu asemenea argumente, că nu e trebuința de a produce asemenea argumente pentru combaterea lor; și am văditu înse acestu exemplu numai că se plătesc, că în adevăr forte multi d'între d-vostra deputati sunt străini de obiectul în discuție.

Dar, în Transilvania e mai mică contribuțiunea, că-și la noi în Ungaria plătesc 29%, pe cându acolo numai 22%; și-aici considerându diferența ce există în fertilitatea pământului din Ungaria și în Transilvania, și adoptându-se amendamentul d-lui Nemesiu, care, pentru diferența de 7% propune, că dreptul electoral în Transilvania să se acorde pe baza unei proprietăți de 15 jugere, adică de două mai mare decât în Ungaria, — considerându, d-vostra, aceste împrejurări, deosebirea de 7% devine cu totul paralizată. Nu odată nu este deci adevăratu, că în Transilvania, unde și de altminteră fertilitatea pământului e cu multă inferioară

celui din Ungaria, — dreptul electoral s'ar fi potend câștiga prin o posesiune de 48 jugere. Acest'a este seau o satyra, seau o probă de ignoranță față cu relațiunile transilvanene. On. d. min. de interne a mai adăusul întră spriginirea restricțiunei dreptului electoral și argumentul basat pe divergența adătorie între raporturile acestor două țări. Recunosc, d-loru, că pot să asistez și asistez chiar această divergență de raporturi; dar' din acest'a nu rezultă, că dreptu basă pentru censul electoral să se iee tocmai năssimul contribuțiunei; precum nici ei nu tindu a cadă în cealaltă extremitate, care aru rezultă din pretensiunea dreptului electoral basat pe minimul contribuțiunei. Este înse „in medio verum” pe care ni-l potem găsi altfelu, decâtu numai admind în cadrul censului de 8 fl. 40 și alăssul de sarcină pământului: acest'a este calculul mediu ce corespunde censului din 1848; dar corespunde elu și spiritului legii de față, care în § 6 admite de asemenea în cadrul contribuțiunei adăusul de sarcină pământului.

Dacă dar' d-loru deputati, veti deconsideră acestu principiu în § 5, veti deveni în cea mai mare contradicțiune, atât cu testul §-lui 6, câtu și cu d-voastră însă-ve.

D. baronul G. Kemény a mai accentuat un lucru și anume: că Adunarea nu dispune de datele necesare spre lamurirea acestei legi. Este oră adevăratu; înse cine poartă culp'a? Priu locu d. ministru de interne, care aru fi avut imperios'a detorință, de a aduce acele date la cunoștința Adunării. Acest'ar fi trebuit să o facă și d'în punctul său de vedere, că-și aru fi obținutu o victorie multu mai strălucită, dacă prin prezentarea unor asemenea date, aru fi demonstrat, că adevărul nu este cu noi, ci cu d-șii. I a două linia însă-și on. Camera este culpabilă pentru această lipsă de date, că-și împingendu proiectul de rezoluțiune alu d-lui Nemesiu, a dovedit, că nu vră să recunoscă despre acele date și că prin umare nu voiesc să se luminede. Macaru în timpul de 20 zile, ce-a expirat de la prezentarea proiectului de rezoluțiune, d. ministru de interne aru fi potut să facă a-și transpune datele în oficiul d-salle nu e la tribunalul d'în Cluj, (unde se află depuse) ci chiaru și d'în Londr'a. Respingendu înse majoritatea — după cumu amu d-șii — proiectul de rezoluțiune, a datu ase 'ntellege, că nu voiesc de felu să iee cunoștința despre datele accentuate chiaru și de către d. baronul G. Kemény.

Și-acumu, pentu că se potă convinge pe on. Camera, despre însemnat'a scaderii care se se introduce — după aplicarea §-lui de față — în ltele alegatorilor d'în Transilvania, — și-ieu voi'a de a prezentă numai câte-va date d'în înșirarea ministerială. Astfelu, d. e. în scaunul Aradului, din 2954 alegatori, cari după descrițiunea d'în 72 platia contribuțiune de la 8 fl. 5 cr. până la 14 fl. 38 cr. în care se cuprime și adăusul de sarcină pământului, vru remană numai 492 alegatori; în scaunul Clujului, unde la 72 erau 15.000 alegatori voru fi numai 784; totu așă și în Tre-Scaune, precumu și în scaunul Muresului și-a Odorheiului, unde la 72 erau 11—5.000 alegatori, d'abia voru fi 1—2.000, și așă mai departe, fara a aminti mititelor locuri tassale, unde numărul alegatorilor, buna ora în Bereczk, scade la 22, era în Olăfalu până la 10. Prin urmare, dacă conformu amendamentului d-lui dep. G. Kemény s'ar subtrage din censul de 8 fl. 40 cr. încă și cele 3% a dării suplimentare, atunci peste 20 ani, cându „nemesii opincari” cei cu dreptul vechiu electoral, mare parte se voru afla în mormentu, câte o comuna abia va fi în stare să dea unu singuru alegatoriu, așă de neproporționat este reducerea introdusă în numărul alegatorilor.

Astu-felul daru și din datele prezentate de dl. ministru apare destul de lamuritu însemnat'a restricțiunei ce-aru trebui să sufere dreptul electoral, atunci, cându nu s'ar admite în censul de 8 fl. 40 cr. nici chiaru darea suplimentară.

Punendu în vedere on. Adunări aceste

date, fă-mi permisu a face câte-va observațiuni la unele discursuri rostite alaltă eri în acestu parlamentu.

Trebuie să marturisesc, d-loru, că dintre toti oratorii numai unu singuru, carui-a i-răspunsu acelu, s'a încercat a discuta chestiunea cu orecare date și cifre; ceilalti înse s'au servit numai de banue, invective, termeni violenti și allusiuni votematice pe cari totu-și nu le potă trece cu vederea. Domniele lor voiesc să facă din acest'a lege nu numai chestiune de naționalitate dar și chestiune de partidă, pe cându noi nu facem nemicu din tote aceste, că-și noi pleđăm pentru interesele poporului și pentru respectul legii, fara ca să fimu d-șii că cerem just'a regulare a legii electorale numai pentru Romani. Nu, deoarece amendamentul prezentat de d. dep. G. Kemény nu lovesce numai în interesele Romanilor, ci lovesce și în interesele celor 50.000 alegatori Secui, ba încă după cumu amu demonstrat, cu timpul pre d-șii i-aru lov în modu multu mai violentu, decâtu pe Romani.

D. deputatu, baronul Ștefanu Kemény, în amuzantulu său discursu, care, rostitu în seara de erna cu pip'a în gura d'în năntea focului, aru pot să aibă multu effectu, — d-șii, d-șii, a susținutu între altele, că nu trebuie acordată estinderea dreptului electoral, deoarece prin suffragiu universalu amu ajunge acolo, unde amu ajunsu la an. 1863, cându Romanii au intrat în Reichsrathul d'în Vienn'a, ceea ce Ungurii nu potă nici să-și uite, nici să-și erte. Da, d-le baron, așă este; Romanii au intrat în Reichsrathul d'în Vienn'a. Poteti înse d-voastră să vorbiti ori câte rele contr'a Romanilor; unu singuru lucru înse nu ni-poteti impută, aceea! că Romanii aru fi invocatu vre-odată armele strainului contr'a acestei patrie. Nu, domnule meu! de unu asemenea faptu numai d-voastră ati potut să fii capabili, d-voastră, aristocrați'a magiara, care v'ati d-șii ce-va-și mai departe încă decâtu — Vienn'a.

Dl. collegu Iuliu Horváth apoi a mersu cu chauvinismulu său până la cynismu și în locu de argumente, — a întrebunțiatu năntă espeptatoriunei egoistice — dreptu arma de defensiva — pentru susținerea unei cauze rele. Dl. collegu este încă june, prin urmare promite multu pe calea acestei directiuni, dacă și-va desvoltă facultatule de cari dispune. Cu această ocaziune încă a făcutu întrebunțiere de atâtea invective, încâtu mi-este cu nepotință să trecu nepeșatoriu peste discursulu d-salle. Mai întâiu de tote d-șii impută d-lui dep. Friedricu Eitl, că n'ar fi destul de liberalu. Ei, d-le collegu, permite-mi înse a-ti spune, că d-șii mai puțin ca ori cine esci îndreptatit a pronunțat verdictulu asupra liberalismului altor-a, că-și până acum încă n'ai făcutu, decâtu pe cavalerulu celor mai desperate și mai reactionare cauze. Nici odată nu te-am văditu luptandu, decâtu suptu drapelulu acellor-a. Sum în pozițiunea de a potă servi cu probe suficiente în privința acest'a.

On. DD. Deputati și-aduou încă de singuru aminte, că atunci, cându se discută aici chestiunea denumirei d-lui Ferdinandu Heissler de comite supremu alu Zarandului, nimene nu s'a gasit în tota Camera, ca să iee aperiarea acellui individ, care la an. 1849 luptase contr'a patriei și macellase multime de Secui; — nimenea, d-șii, decâtu numai d. Iuliu Horváth, care — de cavaleru mare ce e — s'a îngătiat și-atunci întră aperiare d-lui Heissler, întocmai precumu s'a îngătiat și-acumu întră aperiarea despoliării de dreptu a poporului. Ci nu-e destul atâtea. D-șii nu se multimesco numai a recomandă amendamentul despoliării de dreptu alu d-lui Gavrilu Kemény, dar' înca roga, implora, conjura Camera, că să nu uite cum-va — pentru D-șii! — să aplică Romanilor o riguroasă pedepsă, era nu să li-acorde privilegii de acelle, de cari nici ungurii, credincioșii fii ai acestei patrie, — nu pretind. Acest'a este unu liberalismu mai pe josu chiaru decâtu fusese liberalismulu austriacu, că-și Nemții de la 1849. cându s'a introdus așă numitul „Gleichberechtigung” n'au făcutu excepțiune nici chiaru pentru ei însă-și. Așă daru și acei-a încă au fostu mai liberali decâtu

d. deput. Horváth. A vorbitu d-șii încă și despre posibilitatea ore caror eventualități, fara a spune înse ce felu de eventualități Ei bine, vi voi spune eu, d-loru, ce sunt acelle. Cea d'întăiu eventualitate aru fi, că dacă on. camera aru admite amendamentul d-lui dep. Nemesiu, guvernulu magiara aru pot să se assecuratu nu numai despre multamirea și increderea Romanilor, dar' despre a întregii poporațiuni Transilvanene; că-și nu trebuie să ignorăm On. DD. Deputati, că sunt forte multi chiaru între ungurii cei mai încarnați din Transilvania, cari au acceptat cu totul alte rezultate de la actulu Uniunii, și cari, în urm'a procederilor urmate față cu Transilvania, asta-di nutrescu simburile celei mai pronunțate nemu tiamiri. Ba, d-loru, sunt în cealaltă parte a On. camere mai multi domni cu deosebire înse este unu eminente deputatu, care nu s'a potut conțeni de-a declară francamente, că la casu, cându s'ar primi amendamentul d-lui baronul G. Kemény, d-șii nu se va miră că-și pucinu, dacă nu va mai vedă în partid'a guvernamentală nici unu deputatu romanu.

Cealaltă eventualitate, care de altminteră va trebui să urmede cu tota siguranță, și-acare posibilitate este tocmai motivulu care a îndemnatu mai multu pe d. dep. Iuliu Horváth să-și încorde poturile contr'a ei și să lupte „pro aris et focis.” D-șii în adevăr n'a numitu-o, dar' o voi numi-o eu. Acea tristă eventualitate d-șii, este, că comitatulu Cetatiii-de-Balta nu lar' mai tramite pre d-șii aici, precum necialte cercuri electorale nu i-aru mai tramite pre acei-a cari asta-di si-risipescu fortiele în acestă Camera, numai pentru a induce în eroră prin feliurite seductiuni bun'a credința guvernului și-a on. majorității. Ecce dar' acelle dou eventualități, despre cari a amintit d. dep. Horváth, fara înse de a le numi. Se potă înse — ceea ce eu nu credu — că on. camera privescă această lege electorală, că o chestiune de putere seau predominatiune; dar în casulu acestu-a încă, potend-mi formulă două directiuni de interpretare, assecurându pre on. camera, că ea, în nici un'a din aceste directiuni nu se potă susține. Că-și dacă primim această chestiune că chestiune de putere sau predominatiune, că o fortia orăsi-cumu brutala opusă de către majoritatea națiunei contra unei considerabile minorități a totu acellei-a-și națiuni politice, contr'a compatriotilor lor, — atunci acest'a nu potem nici de cătu să-o concordăm cu principiile filosofiei de stat. Era dacă o primim din punctulu de vedere alu intereselor de partidă, trebuie să declaru, că multu mai puternicu radim aru câștigă guvernulu prin deputati ce s'ar alege în sensulu electoralu deliniat de mine, decâtu prin deputati de până acum; că-și pre cându la spatele acellor-a aru stă poporul întregu, — la spatele acestor-a nu stă nimene. Cătu pentru scrupulii ce-aru pot să se nasca, observu numai atâtea, că „paucă sapientia regitur mundus” era aceea nu potă să-o credu, că guvernulu dora i-aru lipsi chiaru și-acea „paucă sapientia,” pentru a-și câștigă simpatia transilvanenilor.

Și-acumu, D. loru, me voi ocupă de-o împregiurare, care-i eu nu mai puțin i-atribuiu mare însemnatate. Anume, amu auzit imputandu-se onorabilei collegu, d. Mocsáry, pentru că d-șii, că unguru neosiu, și-a redicatu vocea întră aperiarea Romanilor Transilvaneni. D-șii, acestu faptu nu merită stigmatizare, dar' merita apreciere, merita lauda și încă tocmai pentru aceea, că d-șii a făcutu-o acest'a — ca unguru. Ei, D-șii, o națiune cu sentimente nobile, care și ea a trecut prin școl'a suferințelor și școl'a este împilarea, — atunci cându este redată se înse-și, cându ajunge era-și în exercitiulu deplinu alu drepturilor sale, atunci, d-șii, o asemenea națiune nu potă, nu trebuie să-și uite demnitatea, nu trebuie să calce în petiore principiulu ecuității, — ci se fia cu crutiare față cu concetățenii săi de altu sange. Numai acestui sentimentu nobil dede expresiune prea demnulu nostru collegu Mocsáry, atunci, cându a aperiatur interesele Romanilor d'în Transilvania. Dar' o asemenea faptă loială eu tocmai de la adevăratii unguri me simt în

dr'ptu si mi-place sè acceptu; cà-ci — sè marturisimu cu franchetia! — pre chauvinisti, cari d'in peccate sunt pre numerosi in acèsta camera, eu nu-i credu càtu-si de pucinu capabili de unu assemenea sentimentu nobilu si nici m'acceptu s'audu vre-odata assemenea cuvinte loiale d'in gur'a loru. Sunt multi intre membri on. Adunari, cari si-detorescu alegerea tocmai acelloru nationalitài nedreptatite, pentru cari nu numai cà n'au redicatu vre-odata cuventulu, dar' inca, — condussi de setea gloriei vane a unui efinu patriotismu, seau pote si de alte interese — au intrebuintiatu pana si celle mai neînsemnate ocasiuni, pentru a lupta chiaru contr'a loru si pentru a lovi cu ingratitudine intr'insele.

Candu apoi vedu acèsta procedere nedemna, precumu si disproporțiunea evidenta, cu care sunt represintate nationalitàile; in fine candu privescd pre de-o parte dispositiunea malcontenta a cetatieniloru d'in tierra, pre de alta parte modulu de grupare a majoritàii d'in acèsta Camera, mi-vinu aminte cuvintele lui Eusebiu, prin cari descriesesse amaric'a stare a lumii crestine din seclulu IV: „Orbis christianus ingemnit se videns esse Arianum.“ Asià dara inca odata repetu, cà nu de la chauvinisti acceptamu noi justitia si ecuitate, ci tocmai de la magiarii cei adeverati. (Aprobàri in stang'a.)

Inca o reflectare, D-loru. — D. dep. Colomanu Tisza, a avutu curios'a dispositiune, de-a dice in discursulu seu, — ceea ce de altmintrelea neci nu s'ar fi tienutu de cestiune — cà Romanii numai pentru aceea facu sfara 'n tierra, cà sè capote orecari posturi inalte si grasse. Dar', D-loru, on. collegu a uitatu pòte in acelle momente de ferbintiela, cà Romanii ce se affia adì in posturi, si-au obtinutu denumirea inca pre timpulu provisorului si guvernulu ungurescu i-a adoptatu totu astu-feliu, precum a adoptatu pre intrég'a pleiada de amplotiati, si eu credu, cà functionarii romani corresponsu totu atátu de bine detorintei ce li este impusa, ca ori si care d'in collegii loru Era dintre cei denumiti de guvernulu magiaru de la 1867. incoce, abià vre o doi se affia in functiuni mai inalte; nu s'aru cuveni pote, sè pronunciu nume; cu tote aceste voiu spune, cà unulu din acei mai nalti functionari este d. Iosifu Hosszu, dar despre acestu-a credu, cà nici insu-si d. Tisza nu pote dice, cà-aru fi vorbitu vre-odata ce-va nici contru guvernulu magiaru, nici contr'a natiunei magiare. In generalu, eu socotescu, cà assemenea invective si amenintiari nu convine cu demnitata parlamentara, era fanfaronadele si magicele potu sè aiba locu aiurea, dar nu aici in camera, unde, de câte ori le intalnescu, mi-vine aminte o anecdota ciganesca, pre care amu sè vi-o si enarrodiu, cà-ci e scurta si forte potrivita.

Ciganulu, intalnindu-se pre drumulu tierrei cu „szolgabiràulu“ si-acestu-a nevrendu a feri din drumu, ciganulu se resti càtra dinsulu cu urmatoriele cuvinte: „Feri d'in calle, cà de unde nu, vei pati cumu a patitu-o cella-ltu!“ Atunci szolgabiràulu ferindu d'in calle, lu-intreba: „dar' cumu a patitu-o cella-ltu?“ „D'apoi asià, — respunse cu umore ciganulu, — cà nevrendu a feri ellu, am feritu eu!“ (Ilaritate.) Amu citatu acèst'a anecdota, fiindu cà tocmai o astfelu de impresiune comica au produsu asupr'a mea si amenintariile cunoscute alle d-lui dep. Col. Tisza, capulu partidei oppositionale din acèsta camera, cari potu sè aiba locu aiurea, precumu amu mai dissu-o, dar' nu in parlamentu.

D-loru! Eu nu voiu dice cà o sè ne intalnimu la Philippi; dar' d'ieu cà sè ne intalnimu pre „Campulu Panei“, sè ne intalnimu la „Sant-Imbru“ unde stramosii Romaniloru si-a Unguriloru au luptatu impreuna fratiescu, nu atátu pentru gloria, ci pentru essistentia patriei. Dar' pentru cà acèst'a sè-o potemu face cu insufletire, ceremu de la on. Camera si de la on. guvern, sè ne faca partasi egali la mes'a dreptatii. In casulu de facia eu nu ceru nici chiaru dreptate stricta, — ceru inae aplicarea correcta a legiloru d'in 1848.

Dupa tote aceste, D-loru, nu potu trece

cu vederea, de a-mi exprime satisfactiunea, pentru doue declaratiuni alle d-lui ministru de interne, pronunciate in siedint'a de Sambot'a trecuta. Cea d'antaiu contine interpretarea ce d. ministru a gasitu de cuvintia a face cuvintelor „nationalitài de limba straina.“ Ministrulu Ungariei nici nu potea sè interprete die aceste cuvinte altfelu, decátu asià, precumu a facutu-o. Declaratiunea d-lui ministru de inter. allu Ungariei a corresponsu deci pre deplinu justeloru melle acceptari.

Dar' inca si mai buna impresiune a produsu asupr'a mea acèa declaratiune impaciutoria a d-lui ministru, cà indata ce-i voru veni la cunoscintia abuserile ce se committu la aplicarea legi nationalitàiloru, d-s'a va fi gat'a a luà iniciativa pentru inlaturarea loru. In acèsta cauza nu vreu sè observu, decátu atàt'a, cà d. ministru de interne nici cà pre trebuintia sè intrebe despre aceste abuseri pre deputatii romani d'in oppositiune; intrebe numai pre deputatii rom. d'in partit'a d-salle, deorace eu nu me indoiescu càtu-si de pucinu, cà acèsti-a inca i-voru sei da informatiuni destulle. Incátu pentru iniciativa promissa, d'inparte-mi o ieu spre sciintia, assecurandulu totodata, cà la fiacare passu ce va face pre callea deplinu-i acèstei promisiuni, noi i-vomu respunde cu passi indoiiti, ba chiaru cu o saritura. (Aprobàri.)

D-loru deputati! Faceti, ca locuitorii Transilvaniei sè se convinga odata despre sentimentele d-vostra de dreptate; faceti, cà romanii cellu pucinu astadata sè sentiesca o stringere de mana fraterna d'in partea natiunei magiare. Respingeti emendamentulu d-lui baronu G. Kemény si nu lassati, cà prin astu-feliu de procederi Romanii sè pierdia si cea din urma radia de sperantia, fara de care apoi sè prinda radece in inim'a loru acèa convictiune dorerosca, cà ei in acèsta patria, precum in trecutu, asià si in viitoriu, numai impilati si persecutati potu sè fia, erà ferricitu — ba! Cà-ci d-loru „Quid tunc?“ Lassu la 'ntiel-leptiunea d-vostra cà sè vo dati sèma de rezultate fatale, ce potu ca sè urmedie, — si candu o facu acèst'a, amu totodata onorea de a vi-declarà, cà sustienu emendamentulu d-lui dep. Petru Nemesiu, si-lu recomandu cu totu adinsulu Onoratei Camera. (Apro bare in stang'a.)

Turd'a, 19. iuliu 1874.

Domnule Redactore!

Asta-di se tienù in baseric'a romana essamenulu invetiacoiloru d'in class'a prima a scòlei centrale romane de aici, assistandu la acèstu actu una mare parte d'in familie romane, d'in parintii copiiloru si d'in officialii romani d'in locu, fiindu de facia si subinspectorulu scolasticu reg. D. Ioanu Reptsik.

Progressulu ce au aretatu cu acèsta ocasiune vr'o 40 invetiacei, copii si copile de 6—12 anni, a fostu intr'adeveru surprinditoriu; cà-ci dupa timpu numai de dice lune, de candu s'a deschisu clas'a prima a acèstei scòle, nimene nu potea sè credea, cà va vedè de la nicea inceputori scriasori atátu de regulate cari, la alte institute, de essemplu magiare, nu se potu insusi de càtu prin deprindere de mai multi anni; cà va audì respunsuri atátu de precise d'in religiune, una lectura atátu de bine articulata si intiellegibila, si unu computu, fia mentalu, fia pre tabla, atátu de essactu, càtu acèsti dragalasi copii si copile au scoiutu storce lacrimi de bucuria d'in ochii celloru de facia. Effectulu placutu ce a produsu in publiculu auditoriu declamatiunea, cu acea delicateta naturala si inespriabila ce caracterizeza pre copii, a poesieloru: „Multu e dulce si frumosa limba ce vorbim,“ „Io-su Romanu,“ „Eu sum fica de romanu,“ „Fieca si mam'a,“ „Grellusulu si furne'a,“ si, in fine, canteculu „Audi buccinulu cum suna!“ essecutatu de toti invetiaceii, — acèstu effectu, neco cà me incercu a-lu desorie.

Daca n'asiu fime ditatu neco-una-data a supr'a importantiei culturai natiunali, m'asiu fi convinsu totu-si chiaru si numai d'in

acèstu essamenu cà, precandu cultur'a, ce ni se dà in mai multe institute d'in refericit'a nostra patria intr'una limba ce nu ni este propria, in locu d'a ne inlesni desvoltarea si progressulu, nu face decátu torturèza mintea si spiritulu Romanului: pana atunci cultur'a natiunala continua chiaru de la inceputu si fara intrerumpere, a desvoltà in noi ceea ce amu primitu de la parintii nostri, ceea ce ni-a datu natur'a; pana-ce cultur'a straina descuragieza, obosesce si inapoieza activitatea spiritului: pana atunci cultur'a natiunala, conformu càdurei sorelui, animèza si vivifica totulu, unde ea pertrunde.

Dupa acèsta mica digresiune, la carea me indemnà, d'in incidentulu actului ce me preoccupa, una rapede privire preste relationile nostre de cultura d'in Austro-Ungaria, mi este cu nepotntia a nu dà una expressiune vina de recunoscintia D-lui inventatoriu Vasiliu Suci u care, avendu deplin'a consciintia a grellei salle missiuni, prin zelulu sèu neobositu, prin rar'a si admirabil'a sa perseverantia si abnegatiune, pre cari numai dulcetia detorintei implinite le pòte appetiui si remunerà, ni demunstrà cu acèsta occasiune, cà vointia si labòrea face minuni si ne intari in sperantia unui viitoriu mai ferricitu, a carui creare nu depinde decátu de la noi. Cea mai nimerita recunoscintia inae, ce se cuvine unui institutore, este acèa cu terea unu tierranu romanu se adressà, la finea essamenului, càtra Dlu Suci u: Domnediu te tiena la multi anni, cà-ci ai fostu p ntru coplii nostri mai multu decátu unu tata si o mama!

(Bibliografia) Au esitu de sub tipariu doue elegante volum in 8°, relativu la venatore:

1. „Manualulu Venatorului“ de C. C. Cornescu, copriindu istriculu acèstei arte si instructiunile necessariu in privintia armelor, caniloru si venabilorulu, spre a o exercit'a cu successu.

2. „Pseudo kynegetikos (Pseudo kynegetikos)“ epistola scrisa cu cùgeti cà sè fia precu-ventare la Manualulu Venatorului de A. I. Odobescu, studiu literariu artisticu si umoristicu asupr'a venatorei.

Aceste doue scrieri instructive si utili d'in tote punctele de privire nicea pana adì in limb'a romana, se gasescu de vendiare in Bucuresci la libariele: Soccu et comp., N. Danielopolu, G. Ioanidu si comp., Szöllösy si Greve.

Pretulu cellei d'antaiu este de 4 lei noi, allu cellei d'a doua de 5 lei noi.

„Discursulu santului Ioan Chrisostomu pentru Euuculu Entropiu,“ testu grecu cu traductiune romana de D. N. Badescu, Pretulu 50 bani.

„Prescurtare de Istoria litteraturei latine“ dupa Levi Alvarch, traductiune de D. Dem. I. Popilianu, pretulu 40 bani.

„Glarige,“ tragedia in 5 acte de Gøthe, tradussa de D. N. Miculescu, pretulu 80 bani. Apparut câte-si trele sub auspiciile Societati „Renasceresca“.

„Limba Gloriloru“ elaborata de una Romana, pretulu 1 leu 70 bani.

„Discursu assupr'a stilului“ de Buffon tradussu de D. En. Balteanu, pretulu 40 bani. — Tote acèstea se affia de vendiare la libraria Ioannide (piat'a Teatrului.)

Sciri mai noue.

Bucuresci. 23 Jul. Ministriloru Catargiu si Boierescu se conferi crucea mare a coronei de ferru, — ministrulu Cantacuzinu si agentulu Romaniei la Vienn'a Costaforu crucea mare a ordinului Franciscu-Iosifu.

Versalia, 23 jul. (Sied. Adunarii nat.) In discusiunea asupr'a propuneriloru relativu la constitutiune Broglie staruesce a dovedì inoportunitatea proclamarii republicei, carea neci in contr'a Bunapartismului nu ar scuti tierr'a,

era de vre o lovitura de statu d'in partea loialelui Mac Mahon nu pote versà neci o temere. — Dufaure tiene propunerea lui Perier. — Ministrulu de resbellu Cissey citesce de ratiunea guvernului, cà nu vede raudiu in proclamarea republicei, tie vre organisarea potestatiu lui Mac Mahon pre 7 anni, dupa cari tierr'a va cide despre sortea sa. — Propuneliu Vallon relativu la organisarea potestatiu presiedintelui fu respusa cu voturi contr'a 33. Propuneliu Pa a fostu assemenea respusa cu 374. contr'a 333. Apoi numai decátu Merville cu 300 consoci propusera disverea adunarii; urgentia propuneliu fu respinsa cu 369 v. contr'a 340. Dupa votarea bugetului camer'a se prorogà pana in 1. Decembre, a. c.

Rectificatiune. In cestiun bilteleloru pentru doritorii d'a callea la Adunarea gener. a „Associatiun Trans.“ la Dev'a, — Dl. Presiedint allu „Associatiunii“ ni tramisse eristol'a, ce o publicamu pentru orientare respectiviloru:

Stimate Dle!

Eri candu te-amu inseiintiatu spre favorulu castigatu pentru calle rii la Dev'a, nu capetassamu inca spunsu in scrisu, ci numai affidare bale de la Dir. Cal. fer. Orientale. As primii respunsulu in scrisu prin cese inse nu ni-se dà favorulu acellu-a ce l'a concessu I. Calle ferrata Transilvanica, ci numai in modulu urmator adeca: cu billetu de a III. Classe rescumperatu cu pretulu intregu me brii Assoc. potu se calletoresca Classea II. era cu billetu de Classea I rescumperatu numai cu jumetate pretulu se pota calletori pre Classea I cu alte cuvinte: pentru billetu de Classea II. se platesce pretulu Classei pentru billetu de Classea III. se platesce jumetate tax'a de la Classea va sè dica camu 33% relassare, si asià si inderctru. Un'a buna, cà ni legatu omulu la reintorcere cà sè selosesca de favorulu acestu-a, si asià va avè alta calle de facutu, o pote fi nu e necessariu sèu nu e silitu a raturu de la Teusiu càtra Clusiu, Basiovu si Sabiu pre callea pre care mersu la Dev'a. Bagagi (Gepäck) ier a se luà numai 25 pdi. De altminte cine mai calletorescu cu atàt'a bagagi!

Te rogu a indereptà dara celle partesite de eri in sensulu acestu-a

B.-Pest'a, 23. Iul. 1874.

Popp

Burs'a de Vienn'a, 21 Jul. 1874.

Metallico 5%	70.3
Imprumutulu nat. 5%	75.-
Sorti din 1860	109.3
Actiunile bancoi	971.-
Actiunile instit. de creditu	233.-
Obligatiuni rurale ung.	76.5
„ „ Temisiane	75.3
„ „ Transilvane	73.3
„ „ Croato-slav.	79.-
Londonu	110.7
Argintu	104.3
Galbenu	5.3
Napoleon'd'or	8.8

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiet.